

KS. ANDRZEJ KWAŚNIEWSKI* – KIELCE

**SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI TOWARZYSTWA
PRZYJACIÓŁ ARCHIWUM DIECEZJALNEGO
IM. BŁ. WINCENTEGO KADŁUBKA W KIELCACH
ZA ROK 2018**

Stowarzyszenie katolickie Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach zostało założone w roku 2012. Jego działalność została przedstawiona w opublikowanych sprawozdaniach¹. Na temat Towarzystwa powstały dwie prace wskazujące na typologię działań statutowych

* Ks. Andrzej Kwaśniewski – dr historii; Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach; e-mail: andrzej220777@wp.pl
<https://orcid.org/0000-0001-7174-2122>

¹ P. Kardyś, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach*, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” (dalej: ABMK), 103 (2015) s. 421-426 [za lata 2012-2014]. W. Cedro, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2015*, ABMK, 105 (2016) s. 435-441. A. Kania, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2015*, „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” (dalej: ŚSAH), 5 (2016) s. 399-407. A. Kwaśniewski, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2016*, ABMK, 108 (2017) s. 477-481. A. Kwaśniewski, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2017*, ABMK, 109 (2018) s. 481-486. L. Frączek, *Sprawozdanie z działalności Towarzystwa Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach za rok 2017*, ŚSAH, 7 (2018) s. 345-351. [W sprawozdaniach za rok 2017 nie uwzględniono tekstów opublikowanych w późniejszym czasie: K. Dziarmaga, *Sprawozdanie z kultu Matki Bożej Szczaworyskiej Łaskawej (2016-2017)*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny”, 94 (2018) z. 1, s. 201-210. A. Hamryszczak, *Konferencja naukowa Klasztor Sióstr Norbertanek. 300 rocznica konsekracji kościoła klasztorowego. Imbramowice 29 VIII 2017*, ABMK, 109 (2018) s. 475-480. A. Korban, *Sprawozdanie z konferencji popularnonaukowej „Parafia i cudowny obraz Matki Bożej w Dzierzgowie”*, Dzierzgow, 27 maja 2017 roku, ŚSAH, 7 (2018), s. 307-309.]

oraz ukazujące działalność w świetle wskazań Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury (Pontificia Commissio de Ecclesiae Bonis Culturalibus, j. wł. Pontificia Commissione per i Beni Culturali della Chiesa)².

Niniejsze sprawozdanie stanowi kontynuację i obejmuje działalność w roku 2018. Prezentowana praca została oparta na sprawozdaniach i artykułach opublikowanych w czasopiśmie naukowych i w prasie oraz na Facebooku³. Ponadto działalność Towarzystwa znajdowała swoje miejsce w dokumentacji kancelaryjnej instytucji⁴. W niniejszym tekście w miejscach, gdzie brak informacji w przypisie na temat źródła, należy zakładać, że wiedzę zaczerpnięto z dokumentacji kancelaryjnej lub z autopsji autora.

Od 2013 roku Towarzystwo organizuje działania naukowe w ramach programu *Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej*. Celem programu jest skupianie inicjatyw służących tworzeniu środowiska naukowego do badań nad kościelnymi dobrami kultury⁵. W 2018 roku ramach programu wygłoszone zostały trzy referaty. Miejszem przedstawienia referatów była Kuria Diecezjalna w Kielcach. W dniu 27 listopada dr hab. Anna Jabłońska przedstawiła referat pt. *Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie – przykłady wykorzystania zasobów w badaniach dziejów staropolskiego duchowieństwa*. Referat ten pozwolił na zaprezentowanie wybranego aspektu warsztatu autorki. Tematyka dziejów archidiecezji gnieźnieńskiej jest ważna dla misji Towarzystwa, gdyż znaczna część diecezji kieleckiej została wydzielona z dawnej archidiecezji gnieźnieńskiej.

Dwa kolejne referaty dotyczyły życia i działalności kieleckich archiwistów kościelnych. Dnia 10 kwietnia prof. dr hab. Adam Massalski przedstawił referat pt. *Życie i działalność ks. pralata Tomasza Wróbla*. Spotkanie prowadził prof. dr hab. Waldemar Kowalski⁶. Prof. A. Massalski wskazał na umiejętności warsztatowe ks. T. Wróbla i miejsce archiwaliów w pracy tego historyka. Ponadto ubogacił wystąpienie osobistymi wspomnieniami – ks. T. Wróbel był katechetą prof. A. Massalskiego w szkole nazaretetek w Kielcach. Dnia 9 października prof. dr hab. Lidia Michalska-Bracha przedstawiła referat pt. ks. *Władysław Siarkowski (1840-1902) – historyk i regionalista*. Ks. Wł. Siarkowski był twórcą Archiwum Konsy-

² A. Kwaśniewski, *Kościelne Dobra Kultury jako narzędzie formacji Christi fideleslaici przy Archiwum Diecezjalnym w Kielcach*, „Veritati et Caritati”, 7 (2016) s. 115-143. A. Kwaśniewski, *Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego imienia błogosławionego Wincentego Kadłubka w Kielcach w latach 2012-2015*, w: *Nova et vetera. Aktualne problemy archiwów diecezjalnych w Polsce*, red. W. Żurek, Lublin 2016, s. 133-172.

³ <https://www.facebook.com/towarzystwoprzyjaciolarchiwumdiecezjalnego/>; <https://www.facebook.com/groups/1655306088077804/>; <https://www.facebook.com/oratoriumswietychdiecezji-kieleckiej/messages/?threadid=10000555563652×tamp=1476285645156>; <https://www.facebook.com/groups/194700014201450/> (dostęp 26.10.2018).

⁴ Towarzystwo Przyjaciół Archiwum Diecezjalnego im. bł. Wincentego Kadłubka w Kielcach, dokumentacja kancelaryjna.

⁵ A. Kwaśniewski, *Program naukowy „Rola Kościoła jako wychowawcy i stróża kultury narodowej”*, ss. 1, <http://www.archiwum.diecezja.kielce.pl/index.php/program-naukowy> (dostęp 26.10.2018).

⁶ A. Dziarmaga, *Archiwista w sutannie*, „Niedziela”, 61 (2018) nr 18, (wkładka kielecka), s. I, VI.

storza Kieleckiego, które ks. bp Czesław Kaczmarek przekształcił w Archiwum Diecezjalne w Kielcach. Spotkanie prowadziła prof. dr hab. Marzena Marczevska⁷. Referaty o archiwistach miały na celu opracowanie biogramów. Działania te pozostają w związku z inicjatywą redakcji czasopisma „Świętokrzyskie Studia Archiwalno-Historyczne” polegającej na planach publikacji biogramów archiwistów⁸.

W ramach programu *Rola Kościoła...* ukazał się artykuł na temat staropolskiego druku ulotnego o objawieniach Maryjnych w Dzierzgowie⁹. Artykuł ten jest związany z badaniami nad piśmiennictwem na temat sanktuariów Maryjnych. W 2017 roku zorganizowało referat pt. *Staropolskie piśmiennictwo związane z sanktuariami maryjnymi diecezji kieleckiej*.

W dniu 9 czerwca 2018 roku Towarzystwo włączyło się w obchody Międzynarodowego Dnia Archiwów organizowanego w Archiwum Państwowym w Kielcach. Członek Towarzystwa, dr Piotr Kardyś przedstawił referat pt. *Biblioteka bernardynów z Karczówki w XVII-XVIII wieku na podstawie księgozbioru zachowanego w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach*¹⁰.

Nurt popularyzacyjny związany był z aktywnością członków Towarzystwa będących jednocześnie absolwentami trzyletniego Studium Historii Diecezji Kieleckiej. Od 2016 roku osoby związane ze studium utworzyły w ramach Towarzystwa trzy grupy samokształceniowe w Kielcach, Nowym Korczynie i Miechowie, które mają przyczyniać się do twórczych działań zmierzających do przygotowania referatów. W ciągu roku odbyło się kilkanaście spotkań samokształceniowych. Grupa samokształceniowa działająca w Miechowie pod kierunkiem Danuty Brandys zorganizowała ćwiczenia w bazylice, w czasie których odbyło się zwiedzanie ubogacone referatami uczestników¹¹.

W dniu 16 lutego 2018 roku odbyło się w Miechowie, w Domu Pracy Twórczej, zarządzanym przez Biuro Wystaw Artystycznych „u Jaksy” czytanie pamiętników ks. Leona Postawki¹². Spotkanie nazwane nieszporama miało miejsce

⁷ A. Dziarmaga, *O strażniku zaginionego świata*, „Niedziela”, 61 (2018), nr 45, (wkładka kielecka), s. II.

⁸ Z tą inicjatywą koresponduje działanie s. Danuty Kozieł odnośnie do sióstr nazaretanek jako archiwistek. Por. D. Kozieł, *Nazaretanki w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach w latach PRL. Przyczynek do 50. lat pracy (1969-2019)*, „Archiva Ecclesiastica. Rocznik Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych”, 11 (2018), s. 57-69.

⁹ A. Kwaśniewski, *Druk ulotny na temat objawień Maryjnych w Dzierzgowie w roku 1664*, „Orientalia Christiana Cracoviensia”, 10 (2018), s. 35-45.

¹⁰ <https://www.kielce.ap.gov.pl/files/pl/dzien%20archiwow%202018.jpg> (dostęp 26.10.2018).

¹¹ D. Brandys, *Oprowadzanie po Bazylice Grobu Bożego*, „Gazeta Miechowska”, 12 (2019) nr 287, s. 9.

¹² Alg., *Obchody z marszem, nieszporama i książką*, „Dziennik Polski”, 16.02.2018, s. B6; A. Dziarmaga, *Zaproszenie do Miechowa*, „Niedziela”, 61 (2018) nr 5, (wkładka kielecka), s. II; N. Kwiecień, *W 155. rocznicę Bitwy Miechowskiej*, „Gazeta Miechowska”, 11 (2018) nr 277, s. 3; *Nieszpory z wikariuszem Leonem Postawką*, „Gazeta Jędrzejowska”, 26 (2018) nr 9, s. 6; A. Dziarmaga, *Miechowskie Nieszpory z ks. Leonem Postawką*, „Niedziela”, 61 (2018) nr 10, (wkładka kielecka), s. I, VI-VII; A. Dziarmaga, *Miechów Pamięta*, „Niedziela”, 61 (2018) nr 11, (wkładka kielecka), s. III.

w przededniu rocznicy bitwy miechowskiej z czasów powstania styczniowego (17.02.1863). Ks. L. Postawka był w czasie powstania wikariuszem miechowskim i opisał przebieg bitwy miechowskiej z perspektywy duszpasterza¹³. Stanisław Osowski zaprezentował życiorys duchownego. Danuta Brandys koordynowała podział fragmentów pamiętnika. Czytanie podjęte zostało przez osoby związane z towarzystwem przyjaciół archiwum oraz Towarzystwa Przyjaciół Sztuki w Miechowie.

W dniu 2 maja odbyła się w Miechowie majówka patriotyczna zatytułowana *Hugo Kołłątaj i Tadeusz Kościuszko skrzydłami walki o wolność*. Współorganizatorem było Towarzystwo Przyjaciół Sztuki w Miechowie. Teresa Orlikowska przedstawiła referat pt. *Hugo Kołłątaj wybitny polityk i działacz oświeceniowy*. Marcin Piekarczyk zaprezentował referat pt. *Tadeusz Kościuszko – portret nieznanany*. Wybór tematów był podyktowany względami regionalnymi. Teren diecezji kieleckiej był teatrem działań powstańczych z czasów insurekcji kościuszkowskiej (Raclawice obok Miechowa). Hugo Kołłątaj jako proboszcz w niedalekich Krzyżanowicach przebywał tam w czasie redagowania tekstu Konstytucji 3 Maja. Te dwie okoliczności posłużyły jako przyczyny wyboru tematów. Stanowiło to wprowadzenie w obchody święta Konstytucji 3 Maja przypadającego w roku jubileuszowym 100-lecia odzyskania niepodległości¹⁴.

W dniu 18 maja odbyło się spotkanie w Antykwariacie Naukowym im. Andrzeja Metzgera w Kielcach. Marian Obara wraz z Franciszkiem Gruszczyńskim omówili relacje pomiędzy ks. Teodorem Czerwińskim i jego uczniem gimnazjalnym Stefanem Żeromskim. Podjęty temat przybliżył postać ks. T. Czerwińskiego i jego rolę w wychowaniu religijnym S. Żeromskiego oraz w późniejszym życiu rodzinnym pisarza. Spotkanie poprowadziła prof. dr hab. Urszula Oettingen¹⁵.

Spółeczność towarzystwa brała udział w kulcie religijnym sprawowanym w sanktuariach diecezji kieleckiej: Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Szczaworyżu, Sanktuarium św. Kingi w Nowym Korczynie i inne¹⁶. W Sanktuarium Matki Bożej Łaskawej w Szczaworyżu w ramach czuwań przedstawione zostały referaty o sanktuariach Maryjnych diecezji kieleckiej. Była to kontynuacja prac wykonanych w 2017 roku. Członkowie Towarzystwa przybliżyli dzieje wybranych sanktuariów: Sylwia Kaczkowska-Siwiek – Włoszczowa (09.05.2018), Danuta Brandys – Uniejów (10.10.2018), Bożena Wychowaniec – Sędziszów (12.09.2018), Maria Splawa-Neyman – Koszyce (11.07.2018), Andrzej Korban –

¹³ Por. L. Postawka, *Pamiętniki obejmujące okres od roku 1863 do 1908; poprzedzone wspomnieniami z lat dziecinnych*, cz. 1, Paryż 1908, s. 19-30.

¹⁴ Alg., [Ogłoszenie dotyczące Majówki Patriotycznej „Hugo Kołłątaj i Tadeusz Kościuszki skrzydłami walki o wolność”], „Dziennik Polski” nr 101 (2-3.05.2018), (Kronika Krakowska), s. B5; [Ogłoszenie dotyczące Majówki Patriotycznej „Hugo Kołłątaj i Tadeusz Kościuszki skrzydłami walki o wolność”], „Więści miechowskie” 2018 r., nr 8; K. Olchawa, M. Splawa-Neyman, *Majówka patriotyczna w dworku „Zacisze”*, „Gazeta Miechowska” 11 (2018) nr 280, s. 24.

¹⁵ W. Burzawa, *Wokół Syzyfowych prac*, „Niedziela”, 61 (2018) nr 27, (wkładka kielecka), s. VI.

¹⁶ A. Bienias, S.M. Przybyszewski, *Nowy Korczyn*, Kazimierza Wielka 2018, s. 21; K. Dobrowska, *Św. Kinga przyciąga do Nowego Korczyna*, „Niedziela”, 61 (2018) nr 29, (wkładka kielecka), s. I, VI.

Lelów (08.08.2018). W dniu 20 lipca ks. Andrzej Kwaśniewski w czasie czuwania w klasztorze imbramowickim poświęcił konferencję i kazanie św. Kingi¹⁷.

Towarzystwo podjęło wyzwanie rocznicy 550-lecia parlamentaryzmu polskiego. W celu dowartościowania małopolskiej tradycji parlamentarnej zorganizowano w Nowym Korczynie dwa wystąpienia na temat sejmików generalnych małopolskich. Znaczna część sejmików małopolskich odbyła się w kościele św. Stanisława w Nowym Korczynie. Obecnie kościół ten jest sanktuarium św. Kingi (Diecezjalne Sanktuarium św. Kingi w Nowym Korczynie). W czasie comiesięcznych czuwań Maria Splawa-Nayman oraz Stanisław Osowski przybliżyli ideę rocznicy parlamentaryzmu oraz podali informacje o sejmikach odbywanych w miejscowym kościele. Referaty były wygłoszone w dniu 4 września oraz w dniu 4 grudnia. Były to jedyne działania w regionie wskazujące na ważną rocznicę. W ramach współpracy z Świętokrzyskim Uniwersytetem Trzeciego Wieku ks. Andrzej Kwaśniewski wygłosił wykłady: *Starodruki związane z sanktuariami Maryjnymi diecezji kieleckiej* (24.02.2018) oraz *Zaangażowanie duchowieństwa diecezji kielecko-krakowskiej w sprawę narodową w okresie poprzedzającym Powstanie Styczniowe* (24.11.2018). Działalność popularyzacyjna oraz udział w życiu religijnym sanktuariów były realizowane zgodnie ze wskazaniami Papieskiej Komisji ds. Kościelnych Dóbr Kultury.

Słowa kluczowe: Kielce; archiwum diecezjalne; diecezja kielecka; Wincenty Kadłubek

¹⁷ *Z życia wspólnot margaretkowych*, „W Sercu Kościoła. Informator Wspólnot Margaretkowych Diecezji Kieleckiej przy Regionalnym Sanktuarium Męki Pańskiej w Imbramowicach”, (2018) nr 5, s. 2.